

פרקי אבות

פרק שני

ויהיה, שהתורה כולה מפי הגבורה שקבל משה מסיני, כמו שאמרו רז"ל (ויק"ר כב) אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש קיבל משה בסיני. לכן כוונתם הגדולה בפרקי אבות, שאמרו רבי אומר בלשון נסתר והוה, הוא מוסב על הצדיק שבכל דור ודור. וזהו הת"ח הרבי שהוא צדיק הדור, הוא אומר לעם הדרך המכוון האמת לעבודתו יתברך.

אחיי, ומי הוא זה שאומר לכם היום, הגוף לאחר הסתלקות יהא מונח ולא יאמר שום דבר, אך זו הנשמה הקדושה שהמשיך לי אבי הק' ז"ל שהוא עצמותו יתברך, היא אומרת לכם את דרך האמת. וזה שמרמז הוא היה אומר, ומוסב על כביכול ב"ה, שהוא הי' הוה ויהי'ה, הוא אומר בכל עת ובכל דור וכהיום, כמ"ש שהנשמה של האדם היא עצמותו ממש והיא אומרת חידושי התורה, ומרמז שאלו הדברים הם מפי הגבורה.

אחיי, שמעו היטב שזהו הדרך האמת להשי"ת ב"ה לקיים מה שנאמר והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה. ועל זה הכתוב אמר רבינו הקדוש, איזה דרך הטובה והישרה שיבור לו האדם כל שהיא, היינו תפארת לעושיה ובדבר נקל, כמ"ש ז"ל (ברכות ה' ע"ב) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים, ואצל הקב"ה הוא בשוה אך רחמנא לבא בעי, הוא לעצמו אינו צריך כלום, ואצלו ב"ה חשוב זה המעט שאדם עושה ואך בכוונת האמיתי יותר היא מקובלת מזה שעושה

רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. אחיי אהוביי מאמינים אתם שרבינו הקדוש כיוון בפשטות, שזהו הדרך הישר שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, היינו שבני אדם יפארו וישבחו אותו שהוא למדן, ושיתפארו מן זה הדרך, לא כן אחיי. ומה שפירש"י ז"ל שילך בדרך הממוצע, שלא יהיה פורן יותר מדאי ושלא יצטרך לבריות ולא יהיה כילי ויהיה נבזה בעיני הבריות, זהו ג"כ אינו בפשטות, בימי חכמי הגמרא ובין התנאים קראו אותו רבינו הקדוש, ומסתמא דבריו היו באמת גדול ובעמקות ואמר דרך לעבודתו יתברך ועצה נגד היצה"ר שמסמא לאדם את העינים, ובהתפארת שהיא לעושיה, וזה התפארת שיתפאר את עצמו הוא היפך עבודתינו. אך אחיי ראו בדקדוק הלשון הקודש בפרקי אבות שנכלל כל התורה כולה בזה המסכתא. ואמרו הוא היה אומר, והוא נפלא שמפני מה לא אמרו שם התנא, או רבי אומר. ועוד צריכים אנחנו להבין הלשון של הוא היה אומר, בכל הגמרא וברייתות אמרו ר' מאיר אמר, או אמר ר' אלעזר ושאר התנאים ואמוראים אמר רב חסדא וכדומה, ובפרקי אבות שינו לשונם ואמרו הוא היה אומר. ועוד אומר הוא לשון הוה, ועל העבר שייך לשון אמר דמשמע שכבר אמר. ותיבת הוא ג"כ מיותר, ולכתוב היה אומר. אמנם תבינו אחיי האמת כך הוא. שהתורה היא תמידית, שהתורה הי' הוה